

קונטרס טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתוכל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

סה

מכון
טעם
זקנים

שיחות של
רבי לוי יצחק מברסלב זי"ע

תוכן השיעור

נס ההצלה מציפורני הקומוניסטים

הדרך לקייב

אצל מנהל הכלא בקייב

השחרור המופלא

השמחה בקייב ובאומן

זכרו נפלאותיו אשר עשה

הצדיקים מטבריה משתדלים למען ההצלה

כוחו של הרבי

האמונה מחזיקה את האדם בחיים

נס בתוך נס

סדר ההשתלשלות עד לשחרור המופלא

השחרור מבית הסוהר

ה'עבירות' בגינם נעצרנו.

'עוון' האכלת יהודים רעבים

עצת הגוי

ההכנה לארץ ישראל

הערות והארות מתקבלות בחפץ

לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס

מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443

(ארה"ק: 072-257-3456)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס ס"ט באידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

כדי ליטול חלק בהוצאות העתקת

הטייפס ולהדפיסם,

יש להתקשר:

(+1) 845-323-9216

חלק מהוצאות הקונטרס נתנדבו
לרגל היארצייט של בעל השמועה

הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר
ז"ל

על ידי שומעי לקחו ויוצאי חלציו.

זכות רבינו הקדוש תעמוד להם לעד
להתברך בכל מילי דמיטב.

ניתן להאזין לכל השיחות שי"ל על
ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיה: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

#2.1.2.1.1 ואח"כ #69

פרשת ויקהל - פיקודי שנת תשל"ה

(טייפ מס' 75)

נס ההצלה מציפורני הקומוניסטים

הרבי אומר כאן¹: ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה - זהו לשון נפלא!

כאשר אני דן את הזולת לכף זכות בזה אני מוציא אותו מכף חובה ומכניס אותו לכף זכות, ממילא יוכל לשוב תשובה. אני צריך לחפש ולמצוא, ואפילו כשאיני רואה את הטוב שבו, עלי לחפש, אולי יש בו איזה זכות.

אכן אותו אחד ששחרר אותנו², אותי ואת ר' אליהו חיים רוזין, היה זה ממש פלא והפלא כזה שקשה לתאר את גודל הנס! הוא היה קומוניסט, וכל בתי הסוהר שבאוקראינה היו תחת פיקודו. הוא היה חתן אצל חסיד ברסלב, וחותרו היה מתאונן ובוכה על שחתנו קומוניסט. אמר החתן לחותנו: "שמע נא חותני, הלא הדבר אינו ניתן לשינוי - סוף כל סוף אני החתן שלכם, אולם אם ייפול תחת ידי ברסלב חסיד, אזי אשתדל להיטיב עמו!".

¹אליקוטי מוהר"ן, תורה רפ"ב: דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ואפלו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע, ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה.

²הגיע לידינו טייפ של ר' אליהו חיים רוזין שבו הוא מספר עוד פרטים מהסיפור הזה, והעתקנו אותו לקמן בסוף השיחה, עיי"ש. ועיין עוד בספר 'איש חסידיך' פרק י"ח, מעמוד קמ"ג והלאה.

ואכן כך סובב הקדוש ברוך הוא, שאנחנו נפלנו לידי האיש הלזה, וזה לבד היה גם עצום, שכן באוקראינה ישנם מאות ערים, אוקראינה עולה בגודלה יותר על פולין, באוקראינה חיים למעלה משישים מיליון אזרחים², מידי יום מגיעים אלפי מכתבים מכל הערים (למנהל הנ"ל), והוא אינו יכול אפילו לעיין בהם, חתימה וזהו זה, (ובכך נחרץ גזר דינו של האסור). הגיעו לידיו (מכתבים גם) מאומן, הגיעה אליו חבילה עם מכתבים מכל אוקראינה, מונחים שם אלפי תיקים. הקב"ה סובב כך שהוא ייקח לידיו את התיק של ברסלב דייקא; 'סעקציע ברסלב' - 'תיק ברסלב'. 'סעקציע' פירושו כמו 'התקוממות' של חסידי ברסלב, בכוונתם להחריב את רוסיה. אומר להם המנהל: 'הבהילו את אנשים הללו הנה, (הביאו אותם לקייב) חפץ אני לראותם, מי הם!'

(ר' משה ביננשטוק: אתם כבר הייתם אז בקייב?) לא, היינו באומן. (ר' משה: אה, כל זה היה באומן!) באומן.

החקירות שלי באומן הסתיימו³, ובדרך כלל ממתינים חודשים ארוכים עד שמגיעה תשובה משם (מהמנהל הנ"ל), מה החליטו בעניינו (מהו גזר הדין). ביום שני בלילה הסתיימה החקירה שלנו, וביום רביעי בלילה קראו לנו, ושלחו אותנו לקייב.

² זה היה המספר בימים ההם.

³ מי שיער בדעתו שהשם יתברך יעזור שעוד נזכה להגיע לארץ ישראל! לירושלים! ונסע למירון על שבת חנוכה! מי שיער זאת בדעתו?! אה, באיזו אכזריות הם התנהגו, חמש עשרה שבועות חקירות. החקירות ארכו חמש עשרה שבועות, חקרו וחקרו ללא הפסקה, אלו היו חקירות כאלו עד שממש 'קצתי בחיי' לשמוע את קולם איך הם חוקרים, אוי, זכרו! זכרו נפלאותיו אשר עשה! איי נעבאך, כאלו עשרים ושבע צדיקים, נעבאך, 'עזור נא את הנשואים!'

(ר' משה: במשך החמש עשרה שבועות הללו הייתם כל העת פרודים מר' אליהו חיים?) כן, בנפרד, כל הזמן. (ר' מאיר קרליבך: ידעתם שגם הוא נמצא שם?) כן, באותה תקופה למדתי יחד עם קלמן (בנו) הוא היה אז ילד קטן, למדתי אתו, כשלקחו את ר' אליהו חיים, הודה ר' אליהו חיים להשם יתברך שלפחות יש לקלמן עם מי ללמוד, אך לא ידע שגם אותי לקחו באותו לילה.

אחר כך שמע איך שמכריזים בקול: 'בנדר', 'אוי, אוי, הוא כבר גם פה, גם אותו לקחו'. (ר' מאיר: כיצד התכתבתם עמו?) 'בבית שימוש', היינו משליכים מכתבים, בשעה שיוצאים לטייל בחוץ, מידי יום רשאים היינו לצאת למשך מספר דקות ולטייל בחצר. צעקנו זה לזה: 'שתדע שבבית שימוש אניח לך את הפתק'.

(ר' מאיר: לא פחדתם שהם שומעים?) דיברנו בדרך רמיזה, בפתקית כתבנו, 'מה יהיה סופנו איננו

הדרך לקייב

ביום רביעי בלילה נסענו ברכבת, וביום חמישי בבוקר הגענו לקייב. הובילו אותנו כמו אנשים המוצאים להריגה רח"ל, והוא (האיש שליווה אותנו) אמר לנו: 'המסלול שלכם הוא כאן, אם תהינו להזיז את הרגל, מיד נירה בכם' - אם רק תזיזו רגלכם ולו בחוט השערה...

יודעים, אבל עלינו לראות שלא לערב אנשים אחרים, זה יהיה שבח עבורנו ששרדנו את זה, שלא ערבנו אף אחד אחר, שהרי זה מה שהם רוצים. עוד, עוד, הסטרא אחרא אינה מסתפקת, עוד - עוד, למשוך עוד, והתישו אותנו אה הא. (השואל: הכו בכם?) לא, אותנו לא הכו. אותם הכו - העשרים ושבעה אנשים אותם הכו למרבה הצער מכות נמרצות. אותנו לא הכו, אלא ששמענו דיבורים כאלו שזה היה גרוע ממכות...

(ר' מאיר: מה אכלתם בכלא באומן במשך חמש עשרה שבועות?) שלחו לנו אוכל מהבית, בבוקר אכלנו חתיכת לחם לבד, ומעט מים, לא יותר. (ר' מאיר: מי הביא לכם את האוכל?) בתי, בצהריים היא הכינה איזה מאכל, ובערב אכלתי גם רק חתיכת לחם לבד. שם היו מוציאים לנו מעט מים למשך כל היום כולו, והם, הגויים שהיו בכלא, אוכלים הרבה בצל כל הזמן, ממילא הם שותים הרבה מים. הם ידעו שאני מחביא מתחת לכרית מעט מים ל'נעגל וואסער', אז הם צעקו: אנחנו רוצים לשתות, ואתה שופך את המים?! 'אבל אלו הרי מים שלי?!' הלא מגיע לי מעט מים, 'אני לא שותה, אני רוצה ליטול ידי'. 'לא לא, לשתות מותר לך וליטול ידיים לא, אנחנו קודמים!' הכלל, הייתי נותן להם חלק מהלחם של ארוחת הערב שלי בתמורה למעט מים, שיהיה לי 'לנטילת ידיים'. (ר' מאיר: הלא היו יכולים לשתות את המים לאחר נטילתכם!) הע הע.

הם חלקו לי כבוד, אחד היה גוי, היתה שם חלוקה שכל יום צריך מישוהו אחד לשטוף, אז הוא אמר: 'וכי אסכים לך שבנדר ישטוף? אני אשטוף במקומו!' ביום שלי הוא שטף במקומי.

(ר' מאיר: ישנתם במקום אחד?) בחדר אחד. (ר' מאיר: גם ר' אליהו חיים?) לא. (ר' משה: כמה אנשים הייתם בחדר?) שמה? שלש ארבע.

(ר' משה: טלית ותפילין היו לכם?) לא, אחד עשרה שבועות לא הנחתי בכלל תפילין, רק מאוחר יותר הגיע בתי, ירדתי למטה ובדיוק ראיתי את בתי, 'אותתי לה בידי ככה, ככה' (רמזתי לה על התפילין), היא הבניה מה אני מתכוון. היא הביאה את התפילין, היא הביאה תפילין רבינו תם, היא לא ידעה, אז ארבעה שבועות הנחתי תפילין רבינו תם. וכי יכולים לשמור שם משהו?! מספר פעמים במשך השבוע מגיעים לבדוק את כל החדר, עורכים בדירה אם יש שם משהו - היכן אחביא את התפילין? ישב שם איזה פושע, גנב, הוא אומר לי: 'תן לי 'בנדר', אני אחביא לך את התפילין'. נתתי לו, כולם יוצאים, והם עורכים בדיקה מה יש שם, טוב, אני נכנס, הוא מחזיר לי את התפילין, 'היכן הסתרת אותם?' תלה שם תמונה, אז הוא תחב את התפילין מאחורי התמונה, והם לא עלו על זה, התמונה תלויה היתה על הקיר - גנב מנוסה, הוא תחב אותם בתוך התמונה, ובשעה שערכו בדיקה לא הגיעו לשם.

(הוא אמר: 'לכו כאן, יכולים לצידכם לנסוע כאן עגלות אך אין זה מעניינכם, אל תזוזו'. הבנו לאן לוקחים אותנו, נכנסנו לרכבת, ומסביב עמדו החבר'ה).

[נשותינו, ברגע שנודע להן - זוגתי ע"ה וזוגתו של ר' אליהו חיים, ברגע שנודע להן שאנו נוסעים לקייב, קמו ונסעו אף הן לקייב.

כשהיינו צריכים לעבור לרכבת אחרת, הן אותנו לנו אות כלשהי, והם (השומרים) הבחינו בכך, איך הן מאותות לנו. (הזהירו אותן השומרים: 'איתות אחד נוסף שאתן מאותות, ואנו לוקחים אתכן תכף יחד איתם'. פייער, פייער.)

הגענו לקייב, מובילים אותנו לבית הסוהר, למין מבצר כזה - מצודה כזו. הוא נוטל את המסמכים לידיו, ואומר להם שאיננו שייכים לכאן, 'הם לא שייכים אלינו', [הם צריכים בית סוהר קשה יותר, בית סוהר זה קל מדי עבורם].

לקחו אותנו לבית סוהר אחר, בבית הסוהר ההוא הולכים מתחת לפני האדמה ואין יודעים להבחין בין יום ובין לילה! [שוהים שם אלפי אנשים, כאשר מדי יום מוציאים אנשים ומעבירים אותם מן העולם וזהו זה]. בהגיענו לשם, אומרים להם הפקידים: 'הם אינם שייכים אלינו'. 'רבנו של עולם! צריך לבנות בית סוהר במיוחד עבורנו, כל בתי הסוהר אינם תואמים עבורנו'!

(האיש שהוביל אותנו) מחייג למנהל: 'מה אני עושה, לכל מקום שאני מגיע אומרים לי הפקידים שהם אינם שייכים אליהם?'. אומר לו המנהל: 'הבא אותם אלי!'. אליו בעצמו. לקחו אותנו לשם (ברכב), השליכו אותנו למין כלוב שכולאים בו כלבים, הראש תחוב פנימה, כמו שכולאים כלבים, לתוך כלוב כזה השליכו אותנו. (ר' משה:

^הבלילה שישבנו ברכבת, הגיעה שעת חצות, אומר אליהו חיים שהוא רוצה לומר חצות, אני אומר לו: 'אליהו חיים, מי יודע אם נתראה פעם נוספת, הבה נדבר אחד עם השני'. (ר' מאיר: לא בדקו אתכם שם ברכבת?) בשעת החקירה אסור לאחד לדבר עם השני, אבל משסיימו הכל אחד, זה כבר לא גורע או מוסיף, והרי כבר חקרו אותנו. אמרתי לאליהו חיים: 'עכשיו הזמן שנדבר יחד, מי יודע אם עוד נראה זה את זה', אז דיברנו. (ר' מאיר: מה דיברתם? מהרבי?) דיברנו, דיברנו! היה אז כזה מין ביטול, לא אוכל, לא שתיה, איננו יודעים לאן מוליכים אותנו, אם לחיים או חלילה להיפך, מוליכים - לכו!

בכלוב כזה הובילו אתכם?) כן כן'. לקחו אותנו לשם, וזה היה איזה מין מבצר, מצודה של הצאר ניקולאי - - -

עד שכבר שהגענו לשם, (אומרים לנו:) 'צאו החוצה!', המזכיר שם חיך אלינו, נו אנחנו מכירים את החיוך שלהם... הם מסוגלים להכל, הוא מוציא שתי כסאות, נותן לי ולר' אליהו חיים כסא ואומר: 'שבו ואל תדברו זה עם זה!', זהו. השעה שתיים בצהריים, נהיה שלוש בצהריים, ארבע, חמש, שש, שבע, שמונה, ולא שואלים אותנו דבר.

היא (זוגתי) עליה השלום נסעה אף היא, והביאה לנו שם איזה דבר מאכל. ניגש אלינו המזכיר ואומר: 'הביאו לך משהו לאכול'. אמרתי לו: 'לנו לא חסר אוכל'. היינו במצב כזה שלא היה דרוש לנו אוכל! וכי אוכל חסר לנו?! מי יודע מה יעלה בגורלנו, צריכים אנו אוכל?!'

אצל מנהל בית הסהר בקייב

בעשר בלילה יוצא אחד ושואל: 'מי זה רוז'ין, מי זה בנדר?'. קודם לכן, קרוב לשעה הם סובבו לר' אליהו חיים את הראש בחקירות. (לאחר מכן) קראו לי פנימה. אני נכנס, מוצב שם שולחן ארוך בצבע אדום, אצל הרוסים הרי הכל אדום, אדום... מוצב שם שולחן אדום באורך של רחוב, יושב שם אחד שפניו כפני גולן, מראהו כמראה רוצח שפל, פנים רצחניות, הוא פונה אלי ושואל: 'אתה רוצה לומר משהו?', כך הוא אומר לי ברוסית. אמרתי לו: 'אני מבקש מכם שתדברו עימי בשפת האידיש, שכן ברוסית לא אוכל להתבטא בפניכם כראוי'. אז הוא עונה לי באידיש: 'הלא אינני יודע לדבר בשפת האידיש'. אמרתי לו: 'אתה יודע אידיש יותר טוב ממה שאני

'עוד בדרך למירון: הגיע מין רכב כזה, רכב מפחיד, כשמסתכלים על הרכב מקבלים פחד, כמו עגלה של מתים, חשוך עם גגון קטן ששם אפשר לתחוב את הראש - זורקים אותך, כמו שזורקים את הכלבים, כזה הוא הרכב, דחפו אותנו לתוך הרכב פנימה, חשוך, הוא נוסע, כבר הבנתי את המצב, להיכן מובילים אותנו. אומר לי אליהו חיים: 'הוא כבר היה מוכן שייתנו לו עשר שנים', אז אני אומר לי: 'אליהו חיים, אל תוציא מפיק, אל תפתח פה לשטן, אם השם יתברך יכול לעזור לעשר שנים, הוא יכול לעזור גם ליותר, אל תדבר!'

יודע רוסית'. לא פחות ולא יותר, הוא פונה אלי ואומר: 'שב כאן על ידי'. הוא נוטל לידי את התיק כולו, תיק של חמש עשרה שבועות, חקרו וחקרו וחקרו, (שהרי בבית הכלא באומן שהו במשך 15 שבועות ובכל הזמן הזה היו תחת חקירות חוזרות ונשנות).

(הוא פונה אלי ואומר:) 'מה יש לך לומר לי? הנה לך חתיכת לעקאך'. יפה, קודם לכן הוא רוצח - ועכשיו חתיכת לעקאך... אנחנו מכירים את הרוסים הללו, רגע אחד הוא (ידידותי ונותן) חתיכת לעקאך - וברגע שאחריו הוא רוצח גזלן. רגע אחד הוא טוב, ושוב מתנהג כמו רוצח. את עבודתם אנו כבר מכירים היטב... אמרתי לו: 'הייתי רוצה לבקש ממך שתדאג לכך שלא יישפך דם נקי וחף מפשע'. אז הוא עונה לי: 'אדאג לכך, אדאג לכך, אבל מה יש לך לומר לי? אינך מרגיש אשם כלל וכלל? הלא אתה רואה מה כתוב עליך כאן, והרי חתמת על כך?!'.

אמרתי לו: 'לו היית עומד ורואה איך חקרו אותנו, באיזה מין [הפחדות וחקירות]. אין ספק שבשעת חתמתי לא הייתי בדעה צלולה'.

(אז הוא שואל אותי בתמיהה:) 'ככה? ככה?! אז מה אתה רוצה? מה אתה רוצה ממני?' הוא מבקש ממני שאומר לו מה אני רוצה! (עניתי לו:) 'הייתי רוצה שתתנו לי א - - שישחררו אותי'. אז הוא עונה לי: 'אני אשחרר אתכם!'. אני עומד כך, אני לא מאמין! והמפקד פונה לאותו אחד ואומר: 'אני רוצה לשחרר אותו אולם הוא כל כך שבור ברוחו שאינו רוצה להאמין לדברי שאני מעונין לשחררו'. (ר' משה: אותו אחד אליו פנה המפקד היה גוי או יהודי?) אף הוא יהודי.

השחרור המופלא

המנהל פונה אלי ואומר: 'הלא השעה כעת מאוחרת ואם אשחרר אותך היכן תלון?'. זה אני כבר יודע, שאם אומר לו היכן, הוא כבר ייקח גם את ההוא, הם מכירים את העבודה היטב - היכן תלון?!... אם אומר לו באיזה דירה, הם ייקחו גם את בעל הדירה, ואז ההוא כבר גם יהיה מעורב בתיק. אז עניתי לו: 'אני אישן בתחנת הרכבת, שם אלון'.

(הוא שואל אותי): 'הלֹא קר שם?!' הוא פונה לשני ואומר: 'תן להם כסף שיוכלו לשכור חדר ללון בו'. (ואני עומד ותמה) "מה הוא מדבר - זה חלום?!", הוא רוצה לתת לי חדר ללון?!!...

שואל אותו השני: 'להחזיר להם את הדרכונים?'. עונה המנהל: 'כן, החזר להם את הדרכונים'. אנו נכנסים לחדרו, אנו עומדים על יד התיק שלנו, אנחנו לבד מוציאים את הפנקסים, (והוא אומר לנו): 'הוציאו את הדרכונים שלכם'. אנחנו בעצמנו מוציאים את הדרכונים, והוא נותן לנו שלושה רובל - שלושה רובל.

הוא מוביל אותנו למטה, שם עומדים האנשים שהביאו אותנו אמש, והוא אומר להם: 'שחררו את שני האנשים הללו'. הם עומדים משתוממים: 'הלֹא אמש הבאנו אותם כמו אנשים המובלים [להריגה] רח"ל - והיום הם כבר משתחררים?!' הם פונים אליי: 'מי הוא ה - - - מי אחראי על הדיבורים הללו?', אז הוא עונה: 'אני אחראי על זה'. הוא פותח את הדלת, ואנחנו כבר משוחררים, אנחנו כבר פוסעים בחוץ.

(ר' משה: כל זה היה בכלא?) הכל בכלא. (השואל: מי היה אתך?) ר' אליהו חיים רוז'ין.

(השואל: חמיו היה ברסלבר - המנהל ששחרר אתכם?) כן, זה היה אותו אחד. (השואל: בזמן שהותך שם סיפר לך זאת?) לא, לא הוא סיפר, רק אחר כך נודע לי מי הוא.

השמחה בקייב ובאומן

(ר' משה: ר' אליהו חיים מספר, שהוא ענה לו תירוץ מדוע אינו חפץ ללון בבית, וזאת משום שזה כבר חמש עשרה שבועות שלא נשמו אוויר צח, לכן הוא חפץ להסתובב בחוץ, ברחוב). הוא הוסיף ואמר לנו: 'מחר אני רוצה לדבר איתך'. הוא נתן לנו אישור שנוכל לגשת, שיאפשרו לנו להיכנס אליי. (הוא אומר לי): 'הלֹא אתם רואים שאתכם יכולים לבוא אלי מחר'. טוב, הלכנו לאיזה בית שם, אצל (ר' משה) 'קוליקוב', וכמובן, השמחה שפרצה בכל רחבי אומן ובקייב, השמחה שנהייתה מהשמועה אודותינו, הלא התכוננו לגרוע מכל רח"ל... (ר' משה: נהיה רעש גם בקייב, שם ידעו על כך?) ודאי, כולם ידעו, בקייב ובאומן, העיר רקדה מרוב שמחה, היה זה פלא והפלא!

(השחרור היה בליל שישי), מחר זה יום שישי, עשינו כדברו, באנו אליו כבקשתו. ניגש אלינו המזכיר שלו. (אמרנו לו:) 'באנו, כבקשתו'. (אומר לנו המזכיר:) 'נו, אכנס ואשאל אותו אם יכול עכשיו להיפגש עמכם' - כך אמר. ענה (המנהל למזכיר): 'לך, אמור להם שאין לי זמן ברגע, תן להם רק כרטיסים לרכבת, שיוכלו לנסוע הביתה לאומן, הלא אין להם כסף'.

המזכיר נתן לנו כרטיס לליל שבת, אמרתי לו: 'אני לא אסע בשבת!'. אז הוא נכנס אליו ואומר לו: 'הם הרי לא רוצים לנסוע בשבת!?!'. אומר לו המנהל: 'נו תן להם כרטיס למחר בלילה, למוצאי שבת'. טוב, אנחנו כבר היינו משוחררים, אנחנו כבר בחוץ.

הלא זה פלא כזה, נשפטנו רח"ל למה שנשפטנו, לוקחים אנשים ומשחררים אותם לחפשי, ברגע אחד אנחנו כבר הולכים ברחוב חופשיים.

(אחד מהזקנים: מהי סיבת מעצרכם?) אתה מכירים את העבירות של הרוסים? (הנ"ל: כן, אני מבין, אבל מה טענו!) הם טענו שאנחנו עמדנו בראש ארגון הדואג שאנשים לא יעבדו, שלא ייכנעו לממשל הרוסי.

(הנ"ל: מתי זה היה?) היה זה בשנת 36 (36' למנינם - תרצ"ו), באותה עת היה (הקומוניזם) ברוסיה בשיאו, ירו והרגו אנשים רח"ל, זה היה נורא.

היה אז מצב כזה רח"ל, אנשים נחשבו לזבובים, בן אדם היה כמו זבוב, לירות באנשים היה כאילו כלום, הדבר לא ניכר כלל וכלל. וזה היה גור דיננו רח"ל - - - ואותו מנהל לועג לכל זה ומשחרר אותנו, מחזיר לנו את הפספורטים, ואף נותן לנו עבור הוצאות הנסיעה, והנה אנחנו כבר משוחררים!

במוצאי שבת נסענו הביתה לאומן; בשבת היינו בקייב, אצל קוליקוב (ר' משה קוליקוב).

(ר' משה: היכן התפללתם, בבית כנסת, או...?) אצל קוליקוב, שם בקייב, (הוא היה) מקורב חרש.

זכרו נפלאותיו אשר עשה

נפלאות כאלה עשה עמנו השם יתברך. אנו אומרים בתפילה: 'זכרו נפלאותיו אשר עשה' - זכרו את הנפלאות! משנת 36 - לפי החשבון - מאז חלפו כבר שלושים ותשע שנה.

(ר' משה: נמצא שמאז שנת תרצ"ו, באמצע החורף, כבר היית חופשי לגמרי?) עוד לא הייתי חופשי לגמרי, משום שר' אליהו חיים נסע הרי תכף ומיד לארץ ישראל (ר' משה: נהיה רעש בעקבות בריחתו או מה?) לא, לא. רציתי להגיש באומן את הניירת (לקבלת אישור יציאה), והם השיבו לי שעדיין אינם יכולים לקבל את הניירת שלי, משום שעדיין אינני משוחרר לגמרי. (ר' משה: הגשת בקשה באומן לעלות לארץ ישראל?). ביקשתי, גם באומן ניתן היה להגיש בקשה לעלות לארץ ישראל. (והם השיבו:) 'אי אפשר משום שעדיין אינני משוחרר לגמרי'.

נסעתי אז למוסקבה, וכאן (באומן) לקחו שוב את כל החברה. "אילו היו מקבלים את הניירות שלי באומן, לא הייתי נוסע למוסקבה!". (ר' משה: היה זה בשעה ששילחו את העשרים ושבעה?) כן.

(השואל: היה זה בשנת תרצ"ח?) כן, צ"ח.

(ר' משה: נמצא שבשנת תרצ"ז עוד לא פעלתם כלום בעניין?) לא, ישבתי באומן.

רק בשנת תרצ"ח גמלה החלטה בליבי להגיש (את הניירת) בנוגע לנסיעה לארץ ישראל, אולם לא קיבלו את הניירת, כי המשפט שלך עדיין לא הסתיים, ועדיין אסור לקבל את הניירת שלך. נסעתי למוסקבה, ואז לדאבון לב קרה שעצרו את כולם ושילחו אותם לסיביר.

זה לכד גם היה נס, שכן אילו היו מקבלים ממני את הניירת, לא הייתי נוסע למוסקבה, הייתי נשאר באומן. מדוע נסעתי למוסקבה? כי הם לא רצו לקבל את הניירת, אז החלטתי להגיש (את הניירות) שם (במוסקבה).

(ר' אברהם יצחק מרמלשטיין: במוסקבה כן קיבלתם אישור?) נשארתי ברוסיה למשך שלוש עשרה שנים נוספות, הגעתי לארץ ישראל בשנת תש"ט.

הצדיקים מטבריה משתדלים למען ההצלה

[פה נקטע הטייפ, והשלמנו ממקום אחר] היארצייט של אבי ז"ל חל בט"ו תמוז. אבי נפטר בשנת תרע"ח, וסיפור זה התרחש בתרצ"ו, חלפו מאז שמונה עשרה שנה, ומעולם לא ראיתי את אבי בחלום - שמונה עשרה שנה! אך בלילה ההוא כן נראה אלי בחלום - כשהובילו אותנו מאומן לקייב - אז ראיתיו בחלום.

(התחלתי) 'לבכות בפני אבי'. אומר לי אבי: 'למעלה עמלים ומתייגעים למען הצלתכם! השני - חבר שלך, מצבו קשה יותר, אתה מצבך קל יותר'. בעודי חולם הבנתי מדוע לחברי קשה יותר - לר' אליהו חיים, (הם האשימו אותו גם) בענייני כספים ומסחר (שאסור היה על פי חוקיהם). הוא היה מעורב גם בזה, ואילו אצלי היה רק עניינו של הרבי לכד! דיברו שצריך להתארגן ולא לצאת לעבוד - זה היה החטא.

'למעלה עמלים ומתייגעים למען הצלתכם!' כלומר משתדלים, חלק אומרים כך, וחלק אומרים כך, יש דעות (לכאן ולכאן), לכן מתייגעים למען הצלתכם.

וכן היא (זוגתי) ראתה (בחלומה) את אמא שלה, (אשת ר' אהרן קיבליטשער). אמא שלה אמרה לה: 'כל הצדיקים מטבריה ייצאו וישחררו אותם!' - כך אמרה האמא. וכי האמא יודעת מטבריה? היא הייתה צדקת גדולה, חמותי, 'כל הצדיקים מטבריה ייצאו למען שחרורם'.

כן, הלא רבי עקיבא קבור בטבריה! רבי עקיבא הרי גם ישב בכלא - כך אמרתי לה. היא עליה השלום הרי סיפרה לי - 'כל הצדיקים מטבריה ייצאו למען שחרורם של יהודים אלו!'

כוחו של הרבי

היו אז מתנגדים, רבנים, מתנגדים גדולים, הם נכנסו אלי, הם נשקו אותי עם (שמחה), בכו בדמעות. היה איזה רב (שומר:) 'שפכתי נהרי דמעות עבורך!'. (השואל: ר' שלום?) לא ר' שלום, ר' שלום כבר היה אז בארץ ישראל.

אחרי ששחררו אותנו, השמחה שהייתה שם הייתה משהו פלאי, עד שניתן היה לחשוב שהאנשים השתכרו, רקדו ברחובות, כזה שחרור.

אז ראינו שכוחו של הרבי עצום ונשגב עד מאוד.

כוחו של הרבי! אפילו מתנגדים נאלצו להודות שזה אינו כוח אנושי, שחרור כזה (ממוות לחיים).

- - - בכלא ישב איתנו מנהל (של הקומוניסטים, שישב באומן). שאלתי אותו: 'מה זה יכול להיות שבתוך יומיים מאז שחתמנו כבר נגיע לקייב? מה זה?!'. אומר לי המנהל: 'אתה חושב שייקחו אותך לקייב - עוד לפני שתגיע קייב יחסלו אותך'...

(ר' משה: מי זה היה?) איזה גוי, גם הוא ישב בכלא, הוא היה מנהל בית הכלא, וגם אותו הכניסו למאסר. (אז הוא אמר לי:) 'אתה חושב שישלחו אותך לקייב? - יחסלו אותך בדרך'. (כך אמר לי) גוי.

(ר' משה: הוא כבר הכיר את סדר הדברים...) כן.

(ר' משה: לא ידעתם שהוראה לשלוח אתכם לקייב הגיעה לבקשתו של המנהל שם) היה זה דבר פלאי, (רק ביום שני הגישו) ניירות (ותכף הגיע תשובה), ובליל רביעי אנחנו כבר נוסעים. בכלל לא שייך לומר (כמה זמן אורך בדרך כלל דבר כזה), יכולים לעבור כמה חודשים עד שתתקבל תשובה בנידון. 'מה זה?!', ניתן היה לחשוב שאכן דבריו של המנהל (שישב אתנו בכלא) צודקים - מה זה שחלפו יומיים בלבד וכבר?!...

באומן ראו את גדולתו של הרבי ממש עין בעין! עין בעין!

הניסים בעניינו של הרבי ראו עין בעין! כוחו של הרבי!

(הפלא הגדול הוא) שלמרות הכל עדיין היו מתנגדים באומן, והיה להם ראש ברזל, ועדיין היו יכולים להיות מתנגדים!

תחת מלכות הרשעה ראו עין בעין את גדולתו של הרבי!

זו הסתרה, זו העלמה, לא זוכרים כסדר את כל הניסים, לא זוכרים. אם אומרים 'זכרו נפלאותיו' – 'זכרו', סימן הוא שקיימת שכחה. 'זכרו' – סימן הוא שיש שכחה, 'זכרו את הנפלאות!'.¹

(השואל: מתי באמת שוחררתם?) כ"ח שבט, (אחד הנוכחים: כ"ח מעשיו הגיד לעמו!).

כ"ח שבט, ושבת היה כ"ט, ויום ראשון ושני היה ר"ח אדר.

האמונה מחזיקה את האדם בחיים

המנהל שישב איתנו בכלא לקח איזה מגבת, סובב אותה על ראשו, ותכנן לתלות עצמו, אך תפסו אותו באמצע. אמרתי לו: 'הלא אתה יודע שהמשפט שלי חמור משלך, מדוע תכננת לתלות את עצמך?'. (ענה לי): 'כי אתה מאמין!', והוא אינו מאמין.

בגלל שאתה מאמין – לכן אינך עושה מעשה שכזה, אבל הוא לא מאמין, הוא מנהל וכשרוצים להרע לו, אז הוא רוצה לתלות עצמו וזהו זה, איזה ערך יש לחיים – וכי אלו חיים?!

(ר' משה: מה באמת עלה בגורלו? הוא מת שם?) לא, שיחררו אותו.

(השואל: מדוע ישב המנהל ההוא בכלא?) ר' ברוך (געצ'עס) ישב בכלא בעוון שהשיא את אחד מצאצאיו בגיל צעיר מדי, בעוון זה ישב בכלא, נתנו לו שנתיים כלא.

¹תהלים קיא, ו.

(השואל: הוא שיחד אותו בכסף?) [הוא סיכם] עמו שיעבוד בחצר עבודות קלות וכך יוכל ללכת לציון בכל עת מצוא, וכך (יעבוד) בחצר עבודות קלות. הלך אחד מאנשי ה - - - והאזין לדבריהם איך שמסכמים ביניהם (והלשין עליהם). מיד לקחו אותו (את מנהל בית הכלא), וגם עם ר' ברוך כבר נהגו בחומרה יתרה, אהא. (חסר)

נס בתוך נס

(המחשבה שלי הייתה) לחזור הביתה לפסח, אולם כשנודע להם שהוא נמצא (ר' ברוך), חשבו שגם אני נמצא שם; כבר היה לי כרטיס לרכבת לחזור הביתה ממוסקבה לחג פסח. באותו היום קיבלתי מהבית מברק שכתבה (זוגתי, בו כתבה לי:) "המחלה היא מחלה מדבקת ולא אתן לך להיכנס לבית!". נו, מיד הבנתי במה מדובר, (אזהרה שמחפשים אותי).

[מחלה מדבקת, נדבקים], כבר היה לי כרטיס נסיעה ביד, זה פלא, שכן ר' ברוך געז'ם, מיד בהגיעו לאומן, הוא הלך ישר לביתו, ומהבית לקחו אותו.

(השואל: היא כתבה לכם את המכתב שלא לבוא עוד בטרם לקחו את ר' ברוך?) וודאי קודם, קודם לכן הגיע המכתב למוסקבה לכתובת מגורי ביום שאמור הייתי לנסוע, אולם ברגע המכתב הגיע הבנתי מיד - - חגגתי את הפסח במוסקבה ולא נסעתי.

ניסים וניסים, ניסים, ניסים, על כל צעד ושעל. אלא מאי? אצל הרבי ניסים כאלו התרחשו לעיתים תכופות, ראו ממש - ראו שיש רבי! אפילו המתנגדים נאלצו להודות שבכל זאת יש כאן איזה כח, כח!

הקדוש ברוך הוא יעזרנו לבל נשכח, לבל נשכח - 'זכרו' נפלאותיו אשר עשה! אל תשכחו!

כשנתבונן היטב, ניווכח לראות שהקדוש ברוך הוא עושה ניסים עם כל אחד ואחד! עם כל אחד עושה הוא ניסים, לכל אחד אומר הקדוש ברוך הוא: 'זכרו נפלאותיו אשר עשה!' - זכור! אלא מאי? יש כח השכחה.

ענין זה יש לו שייכות לדבריו של הרבי בתורה נ"ד^ט: "כִּי צְרִיכִין לְשַׁמֵּר מְאֹד אֶת הַזְּכוּרֹן.. וְעַקֵּר הַזְּכוּרֹן הוּא לְזַכֵּר תְּמִיד בְּעֶלְמָא דְאַתִּי". שניהם ענין אחד הוא, שכן כל הנפלאות שהשם יתברך עושה צריכים להביא לידי זיכרון בעלמא דאתי!

נס ההצלה מסופר פי ר' אלי' חיים רוזין

סדר ההשתלשלות עד לשחרור המופלא

...בית הסוהר בקייב נמצא מתחת לאדמה כדי שלא ידעו להבחין בין ובין לילה, מדלקים שם תאורה. כששמעתי שמובילים אותנו לשם נהיה לי טוב על הלב... הובילו אותנו שם למקום שיורד אל מתחת לפני האדמה. שמעתי שם את המנהל שאמור היה לקבל אותנו משוחח בטלפון.

אני שומע רק מה שהוא מדבר, אבל מה שעונים לו איני שומע, הוא חייג למנהל שאחראי שם של השדי"ם, זה שתחת חסותו כמה מאות ערים. שמעתי איך הוא אומר לו: 'כבר הביאו את האנשים מאומן, להכניס אותם לכלא או לא?'. והוא ענה לו - למרות שלא שמעתי את התשובה - שלא יעצור אותם, רק הוא שולח עכשיו רכב אליהם.

ישנו רכב שנועד במיוחד להוביל את אלו - רח"ל - הנידונים למוות. זהו רכב אטום, בלי חלונות למעט פתח זעיר לכניסת אוויר, ובחלק האחורי יושבים שוטרים עם רובים, כמו שמובילים רח"ל (להוצאה להורג). כשהכניסו אותנו חשבתי שמובילים אותנו לשדה כדי לירות בנו, אמרתי וידוי ור' לוי יצחק אמר וידוי, ידענו שהנה עוד רגע קט...

אכן הובילו אותנו לשם למנהל ההוא, המנהל היה יהודי ואף המזכיר שלו היה יהודי, ושיער אפור לראשו. תפקיד כזה לא נותנים לכל אחד, נותנים אותו רק לאחד

^{טו"ל}: כִּי צְרִיכִין לְשַׁמֵּר מְאֹד אֶת הַזְּכוּרֹן, שְׁלֹא יִפֹּל לְשַׁכְחָה, בְּחִינַת מִיתַת הֶלֶב. וְעַקֵּר הַזְּכוּרֹן הוּא לְזַכֵּר תְּמִיד בְּעֶלְמָא דְאַתִּי, שְׁלֹא יִהְיֶה בְּדַעְתּוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁאִין עוֹלָם אֵלָא אֶחָד. וְעַל יְדֵי מַה שְּׁמַדְבֵּק מִחֻשְׁבָּתוֹ בְּעֶלְמָא דְאַתִּי, עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה יְחֻד ה' אֱלֹקֵי הַכֹּל:

(שהוא קומוניסט אמיתי), שהורידו לו את האזיקים מבית הסוהר של הצאר ניקולאי, אך ברגע שראיתי את המזכיר, הבנתי (מיד) שהוא יהודי עם שיער ראש אפור. הם נתנו לנו כסא לשבת שם, בקדמת המסדרון, בקיב.

הוא ניגש אלי ושואל אותי אם אני רוצה לאכול. המזכיר התיישב מחוץ לחדרו במסדרון, אבל לא התפעלתי מהעובדה שהוא מדבר אלי בלבביות כזו, כי הם נותנים לך לאכול סעודה בטרם יירו בך, ככה נוהג אצלם, רח"ל.

הוא אומר לי: 'היום ידברו איתך'. בשעת חצות, בשעה שתים עשרה בלילה הוא קורא לי ואומר: 'אתה תיכנס ראשון'. נכנסתי למנהל, אני מסתכל ואני רואה שהוא יהודי. הוא שואל אותי ברוסית: 'האם אני מודה, האם אני מכיר בכך שהייתי ה'קונטר-רבולוציונר'; 'קונטר-רבולוציונר' פירושו 'ממריד נגד שלטון'. התיק שלנו היה מכונה ברוסית: 'התיק של ברסלבר חסידים'.

שאלתי אותו ברוסית האם אוכל לדבר באידיש? הענין הוא כזה, שם לא עונים עם חכמות, שם עונים מה ששולחים לך מן השמים, אין זמן לחשוב, צריך לענות תכף ומיד!

אני אומר לו: 'דע לך שהתיק שלנו הוא חלק מהאנטישמיות של הגויים כלפי יהודים'. ברגע שהוצאתי משפט זה מפיו, ראיתי איך הוא מתחיל לרתוח מזעם, הוא והמזכיר שלו, שניהם מסתכלים זה על זה, והמזכיר אומר לי: 'אה וואה, הוא אנטישמי?!' הוא נקט בשמו של הגוי, החוקר, זה שחקר אותנו - הוא אנטישמי?!

הבחנתי שנקודת היהדות החלה לזוז קצת אצלם. לפתע הוא אומר לי: דע לך שאני לא אמצוץ את דמך - - -

הוא חקר אותי מה הרבי מברסלב פעל בשונה משאר הרבי'ם, ועוד שאלות מסוג זה. אחר כך נודע לי שהוא היה חתן של ברסלבר חסיד, אותו אחד היה מאנשיו של ר' נתן, לאחר מכן נודע שחמותו הזקנה מתאכסנת בביתו, והוא העניק לה חדר בנפרד.

את הסיפור הבא סיפר לי אחד האנשים שם, שהמנהל אמר פעם לחמותו: 'אני גוי - כלומר חופשי (חילוני), אבל לתפוס יהודי תחת ידי - אני אתן את ראשי בעדו!' רוצה לומר, שהוא ילך במסירות נפש.

דיבר על דא ועל הא, שאל שאלות, הוא כלל לא התווכח איתי. תוך כדי שיחה הוא שאל אותי, שבתיק מופיע שעל פרט מסוים עניתי לחוקר, שעל פרט זה אענה בבואי למשפט; הוא שואל אותי: 'בתיק כתוב שפרט אחד ששאלו אותך כך וכך, ענית שתענה במשפט'. הוא שואל אותי: 'לי אתה כן מוכן לענות על השאלה?!' אמרתי לו: 'כן', ואכן עניתי לו. זה היה אצלו 'סבר וקיבל'. אחר כך הוא שאל אותי: 'למה פחדת לומר זאת לחוקר?', ומיד נימקתי לו הסבר כלשהו, וההסבר מצא חן בעיניו עוד יותר! (חסר)

השחרור מבית הסוהר

(כשהתחלתי לבכות) הוא שואל אותי: 'מדוע אתה בוכה? הלא תכף אני משחרר אותך לחופשי!'.
 ואז הוא אומר ברוסית למזכיר שלו: 'תראה, הוא לא מאמין שתכף אנו משחררים אותו'. זה פלא איך העניינים התנהלו משמים!

הוא לוקח אותי החוצה, היינו צריכים לעבור חמישה-שישה חדרים, שואל אותו המזכיר - שם קוראים לכולם חבר: 'חבר מנהל, האם אני יכול להחזיר לו את הדרכון?'. אומר לו המנהל: 'תן לו לצאת, רק קח ממנו חתימה שהוא לא יצא מאומן ללא רשות מה'שדים' של העיר. זה הכל, חלילה אם לא היה מחזיר לי את הדרכון, 'חלום בלילה' היה לחשוב על ארץ ישראל, שכן הייתי רשום במוסקבה בתור תושב, ושם מחליפים דרכון תחת דרכון - - -

בספר המידות' מביא הרבי, שלפעמים מביא הקב"ה ישועה גדולה לאדם ולפני הישועה מביא עליו צרה, וגודל הצרה לפי גודל הישועה, אתה מבין?!

אני בא הביתה, אני רואה מכתב, כותבים לי שיש לי דרכון לצאת, חמש שנים השתדלתי במוסקבה עבור זה, אתה יודע מה זה?!! ותמיד קיבלתי סירוב, סירוב - 'גם מן השמים!'. זה היה גם בתוך גס! אתה מבין? אצלי זה עניין של סיפורי נפלאות! - - - מי חשב על ארץ ישראל?!

וכשבאים הנה - כך אמר ר' נחמן טולטשינער: 'אט דינט מען השי"ת, און פלוצלינג ווערט מען א באקדישער' - 'הנה עובדים את השי"ת, ולפתע נעשים באקדישער'. 'באקדישער' ברוסית פירושו: קערה שהנחתומים שופכים לתוכה כמה מאות שקי קמח כדי ללושם ולאפות מהם לחמים. היינו, הנה עובדים את השי"ת, שמחים הכל טוב, אך לפתע נעשים כמו 'באקדישער' שנשפכו לתוכו כמה מאות שקי קמח - וכי תוכל להזיזו ממקומו?!

מי יכול להשיג מה שנעשה בעולם הזה?!! הלא זה נורא נוראות!

וכי ניתן לתאר זאת? הם כולם אמרו: "אלה ודאי אבודים, הלוואי שלא ימשיכו הלאה" - כך התבטאו יודעי דבר! כמו שכתוב אצל נבוכדנצר, שאלו שנכנסו לעולם לא יצאו", אלו שנכנסו כבר לא יצאו בחיים, אבל כאשר ציוו מן השמים 'צא החוצה' אין שום תירוץ.

רבנו של עולם, אוי אוי, אתה מבין?!! עם אמונה שאי אפשר לדעת כלום איך ומה?!! מה שעובר על האדם, בעולם הזה עוברים מעברים כאלה, אוי אוי...

'ערך ישועה, אות ט': קדם שְׁעוּשָׁה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֶס לְאָדָם, הָאָדָם הַזֶּה נוֹפֵל לְרָעָה, וְהַפֵּל לְפִי גָדֹל הֵנֶס.

י"עי' ישעיה (יד, יז) אֲסִירָיו לֹא פָתַח בִּיָּתָהּ, ואמרו רז"ל (ויק"ר פי"ח ב'): כָּל מִי שֶׁהָיָה נִכְנָס בְּבֵית הָאֲסוּרִים בְּיָמָיו לֹא הָיָה יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם.

לא הרשו להכנים עבורי שום חבילה מהבית - שם בכלא (באומן) איפה שישבתו, רק פעם בשמונה ימים. חמותי היתה הולכת, היא היתה אשה מבוגרת, שאל אותה (פעם) סגן המנהל: 'מה יהיה אם יגלו אותו לעשר שנים, גם שם תשלחי לו חבילות?!' עונה חמותי ברוסית: "אכן לא יגלו אותו"... אז הם צחקו.

מנהל בית הסוהר היה יהודי, כשראה אותי ברחוב שחזרתי (התפלא): אוי - הוא הסתכל עלי - מה קרה? אדם שלא התירו להכנים עבורו מזון חזר פתאום?!

(ר' משה בינגשטוק: לא עשו להם כלום לאלו שבקייב, אלו ששחררו אתכם שם?) מי יודע מה התרחש שם? יתכן שירו בהם בכלל, מי יודע? יתכן שכל ירידתו לעולם היתה במטרה להציל אותנו! יהודי כזה!

ה'עבירות' בגינם נעצרנו.

האנשים אמרו, כל אלו - אלו שהכירו את קייב ואומן: 'אילו היו מבקשים כופר עבורנו חצי מיליון, היה זה כדאי'. התיק שלנו היה מעורב בענייני ציבור חשובים.

שרר שם רעב, ואילו במוסקבה נתנו לסוסים לחם לאכול. כלפי העולם החיצון הרעב היה בזיון עבורם, הם הרי טענו בתוקף - הם אמרו שיש להם לחם, אולם באוקראינה ובכל מקום נפלו עשרות אלפי אנשים ומתו מרעב.

אני הקמתי ועדה במוסקבה (והחלטנו) שנשלח חבילות לחם לעניים, והוא ידע על כך (החוקר, ושואל אותי): 'אמור לי איך פעלת עם החבילות? למי נתת אותן? האם גבית כסף?'. הופיע אצלם פירוט מלא - - באותו רגע חשבתי לעצמי שאם הם הזכירו זאת, זה לטובה! שיזכירו עכשיו מעשה זה! (וזה יעמוד לי לזכות למעלה).

למעשה, קילו לחם עלה מאה רובל רוס, והחלטתי שיגבו מהעניים רק דמי עלות משלוח הדואר, לא יותר. אך בראותי שאלו העניים באמת, אלה שידעתי שגם סכום זה אין להם, החלטתי שאני ילווה להם. והחוקר שאל את כל השאלות (כדלעיל).

אמרתי בליבי: 'רבנו של עולם אנא עזור לי' - כפי שהרבי אומר¹, שכל מעשה שהאדם עושה מצטרף ועומד לו בעת צרה ודוחק ומצילו.

כך מובא בשיחות הר"ן, הרבי אומר שכל נקודה שהאדם עושה מצטרפת ועומדת לו לעת צרה ודוחק ומצילה את האדם.

היה זה בשנת תרצ"ו, הם אמרו על זה, שר' אברהם ר' נחמן'ס רמז משהו, ששנת תרצ"ו נומריקון צרו"ת, שבשנה זו יסגרו את בית הכנסת.

(ר' משה: אכן סגרו את בית הכנסת בעקבות הסיפור שלכם?) לא, עוד קודם לכן, עוד לפנינו.

החוקרים אמרו לי שכמה יהודים באו מפולין לאומן על ראש השנה, באו כמה עגלות, הם טענו שאלו היו מרגלים פולניים, ומרמו לי את העצבים בחקירות ודרישות - האם הם התאכסנו אצלי בבית, האם הם ביקרו אצלי בבית, נו מה זה משנה, חסר מה לעשות? תיק עב כרם כזה!

הם היו מתחפשים - הם היו הולכים לציון, היה אצלנו אחד משה שמואל, משה שמואל לקח אותם לציון. (כששאלו אותו:) 'משה שמואל - מה אתה עושה?' ענה: 'שילכו, שילכו, הם רוצים לומר את עשרת מזמורי התהילים'. הוא היה איש תם.

(ר' משה: המרגלים שלהם הלכו לציון?) ודאי, גוי או יהודי, והם ראו שם את הקוויטלאך שמונחים על הציון והכל, והם הלשינו כל מה שראו.

¹י"ע ליקוטי הלכות תפילין ה"ו, אות ל"ה: ...ששמעתי מפי אדמו"ר ז"ל שכל מה שהאדם מנתק עצמו ממחשבות רעות למחשבות טובות, וכל העתקה והזזה ותנועה שהאדם מזיז ומניע ומעתיק עצמו מרע לטוב, הכל מתקבץ בעת הצרה והדחק ועוזר להאדם וכו'. עין גם לקוטי מוהר"ן תניינא תורה מ"ח.

'עוון' האכלת יהודים רעבים

הם קראו לאנשים שיבואו ויעידו עלי שהייתי פעיל ציבורי, ביניהם היה גם משה שמואל. היה שם רעב כזה שעשרות אלפי אנשים מתו מרעב, ולי נודע שבלונדון קיים ארגון שמסייע ליהודים במיוחד. שלחתי רשימה גדולה של כמה מאות אנשים, ושלחו מלונדון עבור כל אחד שהופיע ברשימה קמח וסוכר. זו היתה חבילה, ממש מחיה מתים! הם חקרו וחקרו: 'מי הכין את הרשימה?' [אני כתבתי את הרשימה] הם היו יכולים לעכב את החבילות, אולם למעשה הם כן החזירו אותם, ואכן, אחר כך הם התחרטו: 'מה עשינו?!'.

הוא חקר אותי - המנהל, הוא שאל אותי הכל, ועניתי לו. כל התשובות היו מן השמים. אמנם עניתי לעניין אך לא זה מה שעזר - התשובות הטובות, אלא כי מן השמים גזרו לשחרר אותנו.

למעשה, הם קראו לכל האנשים שקיבלו ממני חבילות שיעידו שהם קיבלו. אז עניתי ואמרתי, על אחד שהוא משוגע, על השני אמרתי שהוא פוחד שיירו בו...

באחת הפעמים הוא שואל אותי: 'בנדר הזה - גם הוא משוגע?' - הוא כבר הודה. הם מפחידים אותך כל כך חזק, שהוא כבר הודה שאני והוא כתבנו את הרשימה, וכבר הופיע שם החתימה שלו. שואל אותי החוקר: 'הוא גם משוגע?!'. אמרתי לו: 'לא, הוא אדם צלול'. אומר לי החוקר: 'נו, אם כן אקרא לו'. הוא לא גילה לי שהוא חתם.

בינתיים יצאתי לחצר - למשך עשר דקות הם נותנים לצאת - הוציא ר' לוי יצחק את ראשו מבעד לחלון והודיע לי שהוא חתם. אוי ויי, כשמעתי את זה - - (נבהלתי, כי אמרתי להם שהוא לא משוגע).

כתבתי לו מכתב - בארץ ישראל אמר לי ר' לוי יצחק שבכל עת שהוא נזכר במכתב ההוא הוא רועד - הדבר הראשון שכתבתי לו היה: 'דע לך שמכתב זה אני כותב בדמעות שלי'.

מאחר ונתנו לנו לצאת לבית הכסא רק מתי שהם רצו, ולא מתי שאתה רוצה, עשר דקות במשך כל היום כולו, ועד אז שכולם יגוועו.

הצצתי לחדרו, ידעתי באיזה חדר הוא שוהה, היה זה חלון קטן והזכוכית היתה מנופצת, והשלכתי את המכתב פנימה. הקצין - זה שמסתובב שם - השומר, הבחין בי, הוא לא ידע שזרקתי מכתב, הוא חשב שדיברתי עמו, אז הוא ניגש אלי ואמר לי שהוא הולך להלשין עלי שדיברתי עם בנדר. ממש התחננתי אליו - לך, השי"ת עוזר תמיד.

והוא (רלוי"צ) ישב רק עם עוד גוי אחד, הגוי היה המנהל של בית הסוהר, אלא שהוא לקח שוחד מר' ברוך (חתן ר' געצע), ובעקבות המעשה עם ר' ברוך, הורידו אותו מתפקידו - הם ראו שר' ברוך הולך למקווה, והוא נותן לו לצאת, ועוזר לו לקנות (לכן אסרו אותו בבית הסוהר).

הוא (ר' לוי יצחק) קרא את המכתב; כתבתי לו שעליו לדעת, שכל מה שלמד מיום היוולדו ועד היום הזה - הכל היה במטרה שיידע, כאשר מתרחש משהו, בזמן כזה שיידע כיצד לנהוג - ומה עשית אתה?!!".

עצת הגוי

למחרת אני יוצא שוב לעשר דקות - והגוי שישב איתו, הגוי היה גנב מאין כמותו, הלא את מי ממנים שם למנהל בית הסוהר? אחד שהוא גזלן!

אבל שם (כשיושבים יחד) נעשים חברים טובים. בראותו את ר' לוי יצחק נסער כולו מהמכתב, שאל אותו: 'מה זה?'. והוא סיפר לו. אומר לו המנהל: 'אני אתן לך עצה' - תחכה לו! הוא נתן לו עצה. ואכן, למחרת ברגע שהוצאתי את ראשי, אומר לי (רלוי"צ): 'אתה תחזיק בשלך, יהיה בסדר'.

אחרי שאמרתי לחוקר שהוא יכול לקרוא לר' לוי יצחק - שהוא לא משוגע, הוא הלך וקרא לו (שיעמוד מולי), אבל אסור לי לדבר עם ר' לוי יצחק, אלא הוא מדבר עם כל אחד בנפרד. שואל החוקר: 'רוז'ין, אתה כתבת את הרשימה?'. ואני עונה: 'לא!'.

שואל החוקר: 'בנדר, אתה כתבת את הרשימה?'. והוא עונה: 'לא!'. שולף החוקר את מגירתו ומוציא מסמך עליו חתום ר' לוי יצחק: 'אני החתום מטה - ברוסית - מודה שאני ורוז'ין כתבנו'. שואל החוקר: 'האם זו חתימה שלך?'. אומר לוי יצחק: 'כן'. שואל החוקר: 'מה זה?'. - את התשובה הבאה לימד אותו הגוי לענות - אומר לו לוי יצחק: 'דע לך, אתה יכול לברר זאת אצל הרופאים, אני סובל מ... עשו לי ניתוח - הוציאו לי אבן גדולה בגודל של ביצה, וכשאני מקבל התקף, אני לא יודע מה מדברים איתי. (אומר לו לוי יצחק): 'כשחתמתי עברתי התקף, לא ידעתי מה אתה מדבר אלי ולכן חתמתי!'. חשבתי שהגוי מתעייף מלכתוב הכל, הוא חייב לכתוב את כל השיחה. על כל פנים זה היה התירוץ שהגוי המנהל לימד אותו.

ככה זה, אתם מבינים? כך עוזר השי"ת, כך מתנהל, וכך הולך.

[כשהגעתי הנה לארץ ישראל הוא כתב - ר' נתן שטרנהרץ, הוא כתב מכתב לאביו (מאוקראינה לארץ ישראל), אז ר' אברהם כבר היה כאן. הוא כתב לו מכתב, שהגיעה להם שמועה לא טובה שהספינה שלנו טבעה בים - כך כתב לו - הוא נתן לי לקרוא את המכתב: 'חבל על דאבדין ולא משתכחין, כנראה שהיצר הרע ארב להם כדבעי, אה!']

היה רב אחד מחסידי חב"ד ושמו 'אקסלרוד', הוא נסע עימי לארץ ישראל בספינה אחת. (ר' משה: הוא גר ברמת גן?) כן, ברמת גן, הוא היה איתי בקשרי ידידות. בדרך הוא אומר לי; הם נשאו בספינתנו תחמושת לארץ, ובאמצע הדרך הגיעה טלגרמה שיש להעביר את כלל הנוסעים לספינה אחרת, ויש להחזיר את הספינה בחזרה. העבירו אותנו אז לספינה יוונית. אמר לי 'אקסלרוד': 'אליהו חיים, עכשיו אתה כבר יכול לרקוד, אתה כבר לא על הספינה שלהם', הרי כל הזמן היה חשש שתגיע משם טלגרמה חלילה שגילו אותי (וצריך להחזיר אותי חלילה).

(ר' משה: איך שחררו אתכם לפני משפט?) מי שחרר? הם שחררו אותנו? כשמשמים אמרו 'סע', לא הועילו שום תחבולות!

^יהרב משה אקסלרוד מרבני חב"ד נפטר כ"ח שבט תש"כ.

הייתי רשום במוסקבה בתור תושב, ואחד אף סיכן את חייו עבורי ורשם אותי שם. כשהגשתי (אשרה לצאת), זה היה כביכול ממוסקבה, אתה מבין? אחד לא ידע מהשני, (ר' משה: הגעתם לכאן עם כל בני משפחתכם?) כן, בערב שבועות תרצ"ו, לנמל חיפה.

משה בנדר" - נסע אף הוא באותה ספינה.

(כאן מספר ר' אליהו חיים פרטים נוספים אודות נסיעתו לארץ ישראל)

ההכנה לארץ ישראל

הם (החוקרים) הרי זימנו לחקירה הרבה אנשים¹⁹, ובין המזומנים היה גם ר' מתתי', אצל מתתי' ראיתי ממש גם נורא ונפלא. מתתי' היה איש תם, מתתי' היה כזה - בעל מופת גדול. הם שאלו אותו: 'ידוע לך מדוע רוז'ין עצור?'. עונה מתתי': 'איני יודע'. אצלו העמידו תרגומן שיתרגם עבורו. אמרו לו החוקרים: 'רוז'ין אומר ששלחו לו הרבה כסף, הן מרוסיה והן מחוץ לארץ, והוא טוען שחילקם, אולם אנחנו חושדים בו שהוא גנב, והוא טוען שהוא נתן לך מידי חודש - (היה זה שקר מוחלט) שכן מעולם לא אמרתי דברים כאלו. כאשר מתתי' שמע את השאלה 'כמה קיבל ממני', ענה: 'כמה דולרים בודדים' - הוא חשב שזו תהיה ישועתי. הוא היה הנחקר האחרון שנחקר מולי 'עין בעין', הרי אסור היה לי לדבר עמו, אולם בחצות לילה, אז מותר לי כבר לדבר. (ראיתי איך) משחררים אותו, ואילו אותי כבר מובילים - עומדים כבר שני שדים על יד בית הסוהר. אני שואל אותו: 'מתתי' - זהו זה?'. אז הוא עונה לי: 'לא יודעים כלום, יתכן שזוהי הכנה לארץ ישראל!' - זה מה שהוא אמר לי, אולם דבריו כלל לא שימחו את נפשי משום שאני הולך לבית הסוהר, והוא הולך לביתו.

כך הוא אמר לי: 'לא יודעים כלום, יתכן שזוהי הכנה לארץ ישראל', וכך הוה!

¹⁹ בנו של ר' לוי יצחק ז"ל.

²⁰ צו זאגן עדות קעגן די אויגן פון דעם באשולדיגטן.

(ר' משה: כבר ידעת שאתה מקבל דרכון לארץ ישראל?) לא, ידעתי שלוקחים אותי לבית הסוהר, רק בצאתי לחופשי מבית הסוהר קיבלתי מכתב ממוסקבה.

(אחד הנוכחים: 'ניסים ונפלאות!') מה אתה מדבר?! כזה הר! כדי לספר הכל אני צריך לשבת שלושה ימים ושלושה לילות, לספר מה דיברתי ומה שחקרו אותי.

הגוי החוקר סימן לי באצבעו: 'אתה לשם כבר לא תסע - לאן שתכננת (לא"י).

הוא ידע שאני רוצה לנסוע לארץ ישראל, הרי מסרו להם את כל המסמכים, הם הרי ערכו חיפוש בביתי!

